

आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

नेपाली जनताको लामो त्याग र बलिदानबाट प्राप्त सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्था बमोजिम गठन भएको रोल्पा नगरपालिकाको १५ औं नगर सभामा उपस्थित नगर सभाका सम्पूर्ण सदस्यज्यूहरू, सचिव लगायत, राष्ट्रसेवक कर्मचारीज्यूहरू एवं टेलिभिजन, सामाजिक संजाल तथा रेडियोबाट प्रत्यक्ष प्रसारणमा जोडिएर अनुभूतिका सम्पूर्ण नगरवासी एवं आम महानुभावहरू। आज मेरो एवं यस रोल्पा नगरपालिकाको दोस्रो कार्यकालको पाँचौं तथा पन्ध्रौं नगर सभालाई सम्बोधन गर्दैछु।

सर्वप्रथम नगरसभाको यस महत्वपूर्ण क्षणमा यहाँहरू सबैलाई हार्दिक स्वागत एवं धन्यवाद व्यक्त गर्दछु। हामी यस ऐतिहासिक १५ औं नगरसभा सम्पन्न गर्न गइरहेका छौं। यस अवसरमा म मुलुकको राजनीतिक, सामाजिक परिवर्तनका लागि जीवन बलिदान गर्नुहुने सम्पूर्ण ज्ञात, अज्ञात शहीदहरू प्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्न चाहन्छु। साथै, विभिन्न समयका लोकतान्त्रिक आन्दोलन, जनयुद्ध एवं मधेश आन्दोलनका घाईते योद्धा, बेपत्ता नागरिक र तिनका परिवारप्रति उच्च सम्मान व्यक्त गर्दछु।

आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को नीति तथा कार्यक्रमको लक्ष्य " सुशासनबाट गुणस्तरीय सेवा र आर्थिक सामाजिक र पूर्वाधार विकासबाट नगरको समृद्धि " रहेको छ। नगरबासीको सर्वाङ्गीण विकाससँगै समृद्धि सुशासन विकासको अपेक्षालाई उपलब्ध स्रोत-साधनको समुचित प्रयोग गर्दै नगरबासीको आंकाक्षा पूरा गर्न दृढ संकल्पित रहेको कुरा यहाँहरू समक्ष जानकारी गराउन चाहन्छु। चालु आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रम र बजेटमा टेकेर नगरको आर्थिक, सामाजिक, साँस्कृतिक विकासका उद्देश्य, लक्ष्य, रणनीति र कार्यनीति सहितको स्पष्ट विकासको खाका निर्धारण गरी एकीकृत सहरी विकास योजना कार्यान्वयन गर्न यो नीति तथा कार्यक्रम निर्देशित छ। यस नीति तथा कार्यक्रम संघीयताको कार्यान्वयनसँगै सिंहदरबारको अधिकार जनताको बीचमा पुर्याउन कोशेढुङ्गा सावित हुने अपेक्षा गरिएको छ। आगामी आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रम तयार गर्दा निम्न पक्षलाई मुख्य मार्गनिर्देशकको रूपमा लिइएको छ।

१. नेपालको संविधान -२०७२
२. स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन-२०७४
३. राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन-२०७४
४. अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन-२०७४
५. नेपाल सरकार तथा लुम्बिनी प्रदेश सरकारले तर्जुमा गरेका नीति तथा कार्यक्रम र बजेट
६. दीगो विकास लक्ष्यहरू हासिल गर्नेलगायतका नेपाल सरकारले अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा जनाएका प्रतिवद्धताहरू
७. यस नगरपालिकाको एकीकृत सहरी विकास योजनाले मार्गनिर्देश गरेका नीति तथा कार्यक्रमहरू तथा मध्यमकालिन खर्च संरचना।
८. नेपाल सरकार, लुम्बिनी प्रदेश सरकारका आवधिक विकास योजनाहरू
९. रोल्पा नगरपालिकाको आवधिक नगर विकास योजना
१०. संघ र प्रदेश सरकारले अवलम्बन गरेका आर्थिक, सामाजिक लगायतका विकासका नीतिहरू लगायत।
११. विभिन्न राजनीतिक दलहरूका घोषणापत्र र विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संघ- संस्था, बुद्धिजीवी, विषय विज्ञ, व्यवसायी, समाजसेवी, पेशाकर्मी, कर्मचारी, सञ्चार जगत तथा आम नगरबासीहरूबाट प्राप्त राय, सुझावहरू।

रोल्पा नगरपालिका लोकतन्त्रका आधारभूत मूल्य, मान्यता, बहुलवाद खुला समाज, मानव अधिकार, सामाजिक न्याय, सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयको सिद्धान्तलाई आत्मसाथ गर्दै विधिको शासनप्रति पूर्ण प्रतिबद्ध छ । लोकतन्त्रलाई सामाजिक जीवन पद्धतिको रूपमा स्थापित गर्ने कुरामा रोल्पा नगरपालिका हरपल प्रयत्नशील रहेको छ । शासकीय व्यवस्थामा आएको परिवर्तनको अनुभूती सबै नगरबासीले गर्न सक्नु भन्नेमा हामीहरु अत्यन्त सचेत छौं। नगरको भौगोलिक, सामाजिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिक विविधतालाई आत्मसाथ गर्दै सन्तुलित र समन्यायिक विकासको बाटोमा अघि बढ्न नगर सरकार दृढ रहेको छ ।

उपस्थित आदरणीय नगरसभाका सदस्यज्यूहरु,

वर्तमान विश्व परिवेशमा सिर्जित आर्थिक अवस्थाले हाम्रो नगरपालिकाको मात्र नभई मुलुककै अर्थ व्यवस्था माथि गम्भिर असर पुर्याएको कुरा यहाँहरुमा अवगत गराउन चाहान्छु । गरिबी, बेरोजगारी बढ्दै गएको, व्यापार व्यवसाय, उद्योगधन्दा, कलकारखाना र विकासका गतिविधिहरु ठप्पप्रायः भएको अवस्थाबाट हामी गुञ्जिरहेका छौं । विभिन्न व्यवधानका बीच दिगो विकासको लक्ष्य र रोल्पा नगरपालिकाको आवधिक योजनाको लक्ष्य प्राप्तिमा ठूलो व्यवधान खडा भएको छ ।

आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को रोल्पा नगरपालिकाको नीति तथा कार्यक्रमको लक्ष्य " सुशासनबाट गुणस्तरीय सेवा र आर्थिक सामाजिक र पूर्वाधार विकासबाट नगरको समृद्धि " रहेको छ । रोल्पा नगरपालिकाको विकास प्रयासमा संघीय सरकार, प्रदेश सरकार र दातृ संस्थाहरुको साझेदारी र सदभाव वृद्धि भएको छ । गत वर्ष असार १० मा यसै सम्मानित नगर सभामा प्रस्तुत गरेको नीति तथा कार्यक्रमलाई समेत टेकेर आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक विकासका उद्देश्य, लक्ष्य, रणनीति र कार्यनीति सहितको स्पष्ट विकासको खाका निर्धारण गरिएको थियो । सोहि अनुसार कामहरु समेत भइरहेका छन र परिणाम (LISA) स्थानीय तह संस्थागत क्षमता स्वमूल्याङ्कन नतिजामा ८५.२५ अङ्क, राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगमा ६३.८९ अङ्क, (FRA) स्थानीय तह वित्तीय जोखिम मूल्याङ्कनमा (८३ अङ्क) आउने क्रमहरु जारी रहेका छन ।

हामी निर्वाचित भएको दोस्रो वर्ष सम्म हाम्रो कार्यकाल उत्साहपूर्ण रहेको छ । हरेक दिन नयाँ सोंच र नयाँ जोसका साथ नयाँ काम गर्ने शैलीले रोल्पा नगरको स्थानीय सरकार प्रति नगरबासीहरुमा आशा र उत्साहको संञ्चार भएको छ । सबै वडा कार्यालयहरु सवलिकरण भई सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा प्रविधिमैत्री र आधुनिक हुने क्रममा रहेका छन । नगरबाट प्रवाह हुने सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा पारदर्शिता कायम गर्न समय समयमा सार्वजनिक सुनुवाई गरी जनताका गुनासो र सुझावहरु संकलन गर्ने तथा त्यसबाट थप सुधार गर्ने प्रयत्न समेत गरेका छौं । यसर्थ रोल्पा नगरपालिकाको हाम्रो कार्यकाल नगरबासीका अभिभावक तथा नीति निर्माणकर्ताको रूपमा, समृद्ध रोल्पा नगरको आधार निर्माण गर्ने उच्च महत्वका साथ अनवरत रूपमा नगरबासीको सेवामा तत्पर छ ।

अब म आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा यस नगरपालिकाले आर्थिक विकास अन्तर्गत सूचना प्रविधिको प्रयोग गर्दै कृषि, पशु, रोजगारी, पर्यटन तर्फ लिने नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न चाहान्छु ।

(क) आर्थिक विकास नीति:

१. खेतबारीमा उत्पादन हातहातमा अनुदानको नीति अपनाउदै कृषि उत्पादनमा आधारित अनुदान कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । कृषि क्षेत्रको बैज्ञानिकरण, आधुनिकीकरण ,यान्त्रीकरण र औद्योगीकरण मार्फत उत्पादन र उत्पादकत्व अभिवृद्धि गरि नगर क्षेत्रलाई कृषि उत्पादनमा आत्मनिर्भर बनाउन तथा स्थानीय अर्थतन्त्रमा कृषि क्षेत्रको योगदानलाई बढोत्तरी गर्न रोल्पा नगर कृषि पकेट कार्यक्रम अन्तर्गत तरकारी पकेट क्षेत्र, आलु पकेट क्षेत्र, मसलाबाली पकेट क्षेत्रका लागि ठाउँ पहिचान गरी उत्पादनमूलक कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।

"एक टोल एक पकेट" तथा " एक वडा एक ब्लक " जस्ता नारालाई व्यवहारमा लागु गरिनेछ ।सिप विकास कार्यक्रम मार्फत कृषि क्षेत्रलाई थप व्यवस्थित गरिने कृषकको उत्पादनलाई बजारीकरण गर्न आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।

१ वडा १ पकेट क्षेत्र कार्यक्रम

- १ नं वडा माहुरी पकेट क्षेत्र ।
- २ नं वडा तरकारी पकेट क्षेत्र ।
- ३ नं वडा मकै पकेट क्षेत्र ।
- ४ नं वडा सुन्तला जातको फलफूल पकेट क्षेत्र ।
- ५ नं वडा माहुरी पकेट क्षेत्र ।
- ६ नं वडा मकै पकेट क्षेत्र ।
- ७ नं वडा तरकारी पकेट क्षेत्र ।
- ८ नं वडा आलु पकेट क्षेत्र ।
- ९ नं मसलाबाली पकेट क्षेत्र ।
- १० नं आलु पकेट क्षेत्र ।

२. यस आ.व २०८१/०८२ मा कृषि एम्बुलेन्स खरिद गरी संचालन गरिनेछ ।

३. कृषिको माध्यमबाट आय आर्जन एवं स्वरोजगार विकासको लागि विशेष प्राथमिकता दिइनेछ। रोल्पा नगरपालिकाबाट सञ्चालनमा रहेको दुग्ध डेरीलाई थप विकास गरी कृषकले उत्पादन गरेको दुग्ध बजार प्रत्याभूत गरिनेछ । कृषकको कृषि उत्पादनलाई व्यवसायिकरण तथा बजारीकरण गरी रोजगारी सृजना गर्नका लागि आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ । यस अघि व्यवसायिक पशुपालन र दुग्ध पकेट क्षेत्रको रूपमा विकास भएका वडा नं. ३ खुमेल र ४ को लिबाडसँगै आगामी वर्ष वडा नं १, २, ७ र ६ समेतमा विस्तारका माध्यमले मिल्क करिडोर (Milk corridor) का रूपमा विकास गर्ने गरिनेछ । व्यवसायिक कृषकहरूलाई घाँस काट्ने च्यापकटर र दानामा अनुदानको विशेष प्रबन्ध मिलाइनेछ । Milk Corridor मा दुग्ध उत्पादनलाई प्रोत्साहन दिने नीतिलाई निरन्तरता दिइने छ ।

४. पशु उपचारलाई सहज बनाउन नगरपालिकामा कार्यरत पशु सेवा प्राविधिकलाई आवश्यकता अनुसार नगरका वडाहरूमा खटाई सहज बनाइनेछ। पशु उपचारलाई तत्काल गर्ने व्यवस्था गरिनुका साथै उपचारमा आवश्यक

प्रविधिको व्यवस्था गरिनेछ । पशु विकासको कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाउनका लागि नशु सुधारको लागि बोका , राँगो र गाई वितरण गर्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

५. दुध, अण्डा तथा मासु उत्पादनमा रोल्पा नगरपालिकालाई आत्मनिर्भर बनाउँदै लगिनेछ । विगतको बाखा पकेट कार्यक्रमलाई निरन्तरता प्रदान गरिनेछ । विदेशबाट सामाजिक र आर्थिक विप्रेषण आर्जन गरी फर्केका युवाहरू, सामूहिक लगानीमा व्यवसायिक बाखापालन गर्ने कृषकहरूलाई तालिम, प्राविधिक सहायता, बिमा र बजारीकरणमा अनुदानको प्रबन्ध गरिनेछ । कृषी, पशुपालन लगायतका व्यवसायिक उत्पादनका क्षेत्रमा बिमा गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ । कृषि योग्य जमिनको अनुपयुक्त खण्डीकरण गर्ने प्रवृत्तिलाई निरुत्साहित गरिनेछ । सामुहिक कृषि सहकारीलाई थप सुरक्षित र भरपर्दो बनाइनेछ । कृषि बजारीकरण तथा हाटबजारलाई थप ब्यवसायिक बनाउनका लागि कृषि एम्बुलेन्स सञ्चालन गरिनेछ ।

६. सहकारी र समूहको माध्यमबाट कृषि उत्पादन तथा बजारीकरणको अवस्थालाई व्यवस्थित गरिनेछ । नगरपालिकामा उत्पादन हुने रैथाने बीउको संरक्षण गर्दै आधुनिक बीउ उत्पादनका लागि विशेष कार्यक्रम बनाई लागू गरिनेछ । मौरीपालन व्यवसायलाई थप व्यवसायिक बनाउने कार्यक्रम ल्याइनेछ ।

७. बीउ बिजन वितरण तथा त्यसको प्रतिफलको अनुगमन तथा निरीक्षण गरिनेछ । नगरबाट वितरण हुने कृषि अनुदानलाई लक्षित वर्गमा केन्द्रित गरिनेछ ।

८. रोल्पा नगर क्षेत्र भित्र भएका सामुदायिक कुकुरहरूलाई बन्ध्याकरण कार्यक्रम संचालन गरिनेछ, रेबिज रोग रोकथाम तथा नियन्त्रण कार्यक्रम संचालन गरीने छ । साथै **जूनोटिक रोग** नियन्त्रणको लागि आवश्यक कार्यक्रम बनाई मानव स्वास्थ्य संरक्षणमा जोड दिइनेछ ।

९. देशब्यापी रुपमा पशुहरूमा देखा परेको खतरनाक "लम्पी स्किन" रोग बिरुद्धको खोप नगर क्षेत्रभित्र रहेका सम्पूर्ण भैंसी तथा गाईहरूमा नि : शुल्क उपलब्ध गराइनेछ । यसका लागि " पशु प्राविधिकको व्यापक परिचालन : नगरपालिकामा व्यवसायिक पशुपालन " अवधारणामा रही कार्य गरिनेछ ।

१०. वैदेशिक रोजगारीमा रहनुभएका रोल्पा नगरपालिकाबासी दाजुभाई तथा दिदीबहिनीहरूले पठाउनुभएको रेमिट्यान्सलाई उत्पादनशील क्षेत्रमा लगानी गर्न आवश्यक कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ । व्यवसायिक संस्थाहरूको व्यवसायिक सामाजिक उत्तरदायित्वको रकम र सहकारी संस्थाहरूको पूँजीलाई समेत उत्पादनशील क्षेत्रमा प्रयोग गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ । नगर क्षेत्रभित्र संचालित सहकारीहरूमा सहकारी सुशासन कायम गर्न निरन्तर अनुगमन गरिनेछ ।

११. स्थानीय उत्पादनहरूको प्रवर्द्धन तथा बजारीकरणको लागि हाल संचालनमा रहेको नगर हाट बजार, रोल्पा कोशेली घर तथा अन्य बजारको व्यवस्था गरिनेछ । "**Made In Rolpa**" घरको स्थापना गरी स्थानीय उत्पादनलाई प्रोत्साहन गरिनेछ । देशको विभिन्न (**Super Market**) सुपर मार्केटहरूसँग सम्झौता गरि उक्त बजारहरूमा उत्पादन बिक्री वितरणको ब्यवस्था गरिनेछ ।

१२. रोजगार प्रदायक र रोजगारीको अवसर खोजी रहेका व्यक्तिहरूलाई एक आपसमा जोड्नको लागि नगरपालिकामा संचालनमा रहेको रोजगार सेवा केन्द्रलाई थप परिस्कृत गरी संचालनमा ल्याइनेछ । साथै बार्षिक रुपमा सीपमूलक तालिमको व्यवस्था गरिनेछ ।

१३. धार्मिक, सांस्कृतिक र पर्यटकीय स्थलहरूको संरक्षण र विकासका लागि प्रधामन्त्री रोजगार कार्यक्रम मार्फत प्राप्त हुने संघीय बजेटसंग नगरपालिकाको बजेट साझेदारी गरि कार्य अगाडी बढाइनेछ । यसका लागि श्रमिकको ज्याला प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम मार्फत र निर्माण सामग्री, उपकरण र दक्ष जनशक्तिको बजेट नगरपालिकाको तर्फबाट बिनियोजन गरिनेछ ।

१४. दलित समुदायको पार्श्वचित्र निर्माण गर्दै आर्थिक, शैक्षिक, सामाजिक क्षेत्र तथा नगर बाट उपलब्ध हुने रोजगारीका अवसरमा उचित व्यवस्था गरिनेछ । दलित समुदाय बाट उत्पादन गर्ने बस्तुको संकलन, भण्डारण र बजार को सुनिश्चितता को लागि योजना निर्माण गरिनेछ । नगर भित्रका दलित बालबालिकालाई कानून बमोजिम छात्रवृत्ति सहित प्राथमिक देखि उच्च शिक्षासम्म निः शुल्क शिक्षाको व्यवस्था गरिने छ ।

१५. स्थानीय उद्यमीले उत्पादन गरेका सामाग्रीको प्रदर्शन र बजारीकरणका लागि नगरपालिका स्थानीय उत्पादन प्रबर्धन मेला संचालन गर्ने छ ।

१६. रोल्पा नगरपालिकालाई युद्ध पर्यटनको रुपमा विकास गरिनेछ । साथै नगर क्षेत्र भित्रका प्रमुख पर्यटकीय गन्तव्य स्थलहरू समेटी नगरका प्रमुख चोकहरूमा पर्यटक सूचना पाटी (**Tourist Information Board**) राखिनेछ । अन्तर पर्यटकीय क्षेत्र पूर्वाधार विकास कार्यको सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ । बनबाटिका क्षेत्रमा पर्यटन केन्द्रको स्थापना गरिनेछ । तथा होटल व्यवसयीहरूलाई आतिथ्यता (**Hospitality**) सम्बन्धी तालिमको व्यवस्था गरिनेछ ।

१७. सबै वडाका पर्यटकीय स्थानहरूको जानकारी सहितको रोल्पा नगर पर्यटन पुस्तिका" प्रकाशन गरिनेछ । रोल्पा घुमौं रोल्पा चिनौं, जस्ता अभियान मार्फत आन्तरिक पर्यटन प्रवर्द्धनका क्रियाकलाप संचालन गरिनेछ ।

१८. गुरुङ गाउँ होम स्टे , पेवा मगर होम स्टे तथा मगर साँस्कृतिक संग्रहालयलाई रोल्पा नगरपालिकाको अतिथि सत्कार क्षेत्रको रुपमा विकास गरिनेछ ।

१९. घर बहाल करको सम्भाव्यता अध्ययन गरी घरबहाल करलाई नगरपालिकाको दिगो र भरपर्दो श्रोतको रुपमा विकास गर्दै प्रत्येक घर धनीले घर बहाल कर सम्झौता वडा कार्यालयमा गर्नुपर्ने व्यवस्था क्रमिक रुपमा कार्यान्वयन गर्दै लगिनेछ ।

२०. प्राकृतिक श्रोत साधनको महत्तम परिचालनको नीति लिदै नगर क्षेत्रभित्रका प्राकृतिक श्रोत साधनको समुचित उपयोग गर्ने कार्यलाई उत्प्रेरित गर्दै कानून विपरितका कार्य रोक्न निरन्तर अनुगमन र कडा दण्ड जरीवानाको व्यवस्था मिलाइनेछ । साथै जोखिम संबेदनशील भू : उपयोग योजना अनुरूप सम्पदा संरक्षणका कार्यहरु संचालन गरिनेछ ।

२१. नगरबासीलाई कर नगरी कर तिर्ने बानीको विकास गर्न उद्योग बाणिज्य संघ, घरेलु तथा साना उद्योग संगठन लगायतका व्यवसायिक संगठनहरूसंग हातेमालो गर्दै कर सहभागिता अभियान संचालन गरिनेछ । अन्य व्यवसायीहरुको हकमा घुम्तीसेवाको रूपमा व्यवसायिक स्थलमै पुगि व्यवसाय दर्ता, नवीकरण र राजस्व व्यवस्थापनका कार्य गरिनेछ। करको दर भन्दा दायरा विस्तार गर्ने नीति अनुरूप केहि करका दायरा विस्तार गरि करको दर सामान्यतया चालु वर्षकै दरलाई आगामी आर्थिक वर्षमा निरन्तरता दिइने छ ।

२२. करदाताको सम्मानको लागि कर दिवसको दिन नगरपालिकामा सबैभन्दा बढी राजश्व दाखिला गर्ने करदातालाई उत्कृष्ट करदाताको रूपमा सम्मान गरि रोल्पा नगरपालिकाको नगरको कर सद्भावना दुतको रूपमा घोषणा गरिनेछ । सबैभन्दा बढी राजस्व तिर्ने ३ जना व्यक्तिको फोटो सहितको विवरण उहाँहरुको सम्मान स्वरूप नगरपालिकाको वेबसाइटमा, Facebook मा राखी प्रत्येक वर्ष अध्यावधिक गरिनेछ ।

२३. नगरभित्र का वडा नं १ देखि १० सम्म रहेका पुरातात्विक, ऐतिहासिक तथा धार्मिक महत्व बोकेका मठ मन्दिर, गुम्बा, चर्च लगायतका क्षेत्रलाई धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थलको रूपमा विकास गरिनेछ । साथै नगर भित्र रहेका झरना, पोखरीहरुलाई ब्यवस्थित गर्दै पर्यटकीय क्षेत्रका रूपमा विकास गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाईनेछ । ऐतिहासिक तथा पुरातात्विक सम्पदाहरुको व्यवस्थित अभिलेख तयार गरिनेछ ।

२४. सातदोबाटो ,चुनारेभिर, घामतारा, दाबौट, कालिपोखरी, तिलाचौर युद्धक्षेत्र, तामाखानी क्षेत्र, ओख्रेनी लगायतका क्षेत्रलाई समेटेर एकीकृत पर्यटन सर्किटको रूपमा विकास गरिनेछ । "WELCOME TO ROLPA" अभियानलाई कार्यक्रमका रूपमा सञ्चालन गरिनेछ ।

२५. रोल्पा नगर क्षेत्र भित्रका धार्मिक, सांस्कृतिक तथा पौराणिक सम्पदाहरुको सूची निर्माण गरी निश्चित मापदण्डको आधारमा ती सम्पदाहरुलाई रोल्पाको सम्पदा सूचीमा समावेश गरी संरक्षण तथा विकास गर्ने नीति अवलम्वन गरिनेछ ।

२६. खानेपानीको सुविधा नपुगेका घर, विद्यालय, स्वास्थ्य चौकीहरुमा स्वच्छ तथा स्वस्थ खानेपानीको धारा जडान गरिनेछ। नगरका प्रमुख चोकहरुमा खानेपानीको धारा (HAND WASH STATION) जडान गरिनेछ । एक घर एक धाराको लागि संघीय तथा प्रदेश सरकार संग समन्वय गरिनेछ ।

२७. रोल्पा नगरपालिकाको वडा नं ३ र वडा नं ६ लाई सुरक्षित खानेपानीयुक्त वडा घोषणा गरिनेछ । साथै WASH कार्यक्रमलाई यस नगरको १० वटै वडामा लागू गरिनेछ । सथै UNICEF को साझेदारीलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

आदरणीय नगर सभा सदस्यज्यूहरू ,

अब म समाजिक विकास अन्तर्गत स्वास्थ्य ,शिक्षा,खानेपानी तथा सरसफाई, युवा खेलकुद, लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण तर्फका नीति तथा कार्यक्रमहरू प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

(ख) सामाजिक विकास नीति :

२८. प्रारम्भिक बालविकास कक्षा देखि नै सामुदायिक बिद्यालयको गुणस्तर अभिवृद्धि गरि क्रमशः आधारभूत तथा माध्यमिक बिद्यालयको नतिजा सुधार गर्न बालविकास कक्षाहरूलाई सुबिधा सम्पन्न कक्षाको रूपमा सुधार गरिनेछ । यसका लागि जनशक्ति, शिक्षण सिकाई क्रियाकलाप, शैक्षिक पूर्वाधार पक्षको सुधार गरिनेछ । सामुदायिक बिद्यालयका शिक्षकहरूमा शिक्षक अनुशासन, पेशागत सदाचारिताका प्रवर्द्धन गरिनेछ ।

२९. प्रारम्भिक बाल विकास सम्बन्धी विषयलाई प्राथमिकताका साथ अगाडी बढाउने नीति अवलम्बन गरिनेछ । यसकालागि पालिका र वडा स्तरमा कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ । सामुदायिक तथा संस्थागत बिद्यालयवीचको शैक्षिक गुणस्तरको दुरीलाई न्यूनीकरण गर्दै सबल शिक्षा प्रणाली स्थापित गरिनेछ । सामुदायिक बिद्यालयहरूलाई सूचकका आधारमा कार्यसम्पादन स्तर निर्धारण गरि प्रोत्साहन अनुदान उपलब्ध गराइनेछ ।

३०. सबै प्रकारका अपाङ्गता भएका वालबालिकाहरूको लागि सिकाई केन्द्र स्थापना गरि सबैको लागि शिक्षा अभियानलाई सघाउ पुऱ्याइनेछ ।

३१. नगर उप प्रमुख क्षमता विकास केन्द्रको स्थापना र संचालन गरि नगरबासीहरूलाई वर्षेभरी विभिन्न सीपमूलक व्यवसायिक तालिम संचालन गरिनेछ । तालिम पश्चात नगर क्षेत्र भित्रका उत्कृष्ट व्यवसायिक प्रतिष्ठानहरूमा अवलोकन भ्रमण, अनुभव आदान प्रदान कार्य संचालन गरिनेछ । तालिम प्राप्त जनशक्तिको लागि निजि क्षेत्रका विभिन्न व्यवसायिक प्रतिष्ठानहरूसंग सहकार्य गरिनेछ ।

३२. विभिन्न बिधामा नगरपालिकाले प्रदान गर्ने सीप तथा क्षमता विकास कार्यक्रममा प्रशिक्षण कार्यका लागि प्रशिक्षक रोष्टरको व्यवस्था गरि रोष्टरमा सूचीकृत प्रशिक्षकलाई मात्र क्षमता विकास कार्यक्रममा प्रशिक्षकको रूपमा अवसर प्रदान गरिनेछ ।

३३. तालिम आवश्यकता पहिचान (**Training Need Assessment**) गरि आवश्यकताको आधारमा क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू संचालन गर्न नगरबासीहरूले आफूलाई आवश्यक पर्ने क्षमता विकास कार्यक्रमहरू छनौट गर्न मिल्ने गरि यस रोल्पा नगरपालिकाको रोजगार सेवा केन्द्र मार्फत संचालनमा ल्याईनेछ । यसका आधारमा नगरपालिकाले संचालन गर्ने तालिम तथा गोष्ठीहरू औचित्यका आधारमा मात्र संचालन गरिनेछ ।

३४. नगर प्रमुख छात्रवृत्ति कोषको व्यवस्थित परिचालन गरि माध्यमिक तह सम्म अध्ययन गर्ने नगर क्षेत्रभित्रका अनाथ, असहाय, विपन्न, दलित, सीमान्तकृत, अपाङ्ग, पिछडा, शहिद परिवार , द्वन्द पीडित ,न्यून आय भएका व्यक्तिहरू लाभान्वित हुनेछन् । साथै यस रोल्पा नगरपालिकाको लोकप्रिय कार्यक्रम **प्राविधिक छात्रवृत्ति कार्यक्रम** अन्तर्गत नगरका विद्यार्थीहरूलाई छात्रवृत्तिको दायरा बढाईने छ । साथै यस आ.व मा **MBBS /MD** तर्फ २ जनालाई छात्रवृत्ति प्रदान गर्ने कार्यक्रम रहेको छ ।

३५. रोल्पा नगरपालिकाले दिवा खाजाको रुपमा प्रदान गर्दै आइरहेको अनुदानलाई निरन्तरता दिईनेछ । साथै दिवा खाजाको रुपमा (**Junk Food**) जंक फुडलाई पूर्ण रुपमा प्रतिबन्ध लगाइनेछ र जंक फुड प्रयोग गर्ने विद्यालयहरूलाई कार्वाहीको दायरामा ल्याईनेछ ।

३६. यस रोल्पा नगरपालिकाको वडा नं ७ मा रहेको कृषि क्याम्पसलाई थप व्यवस्थित साथै देशको दोस्रो ठूलो कृषि क्याम्पसको रुपमा स्थापना गर्नको लागि संघीय सरकार मार्फत भारतीय राजदूतावासमा बजेट मागको प्रकृया आगाडि बढाइएको छ । साथै नगर क्षेत्रभित्रका बिद्यार्थीहरूलाई सहुलियत दरमा गुणस्तरीय प्राविधिक शिक्षा प्रदान गर्ने वातावरण निर्माण गरिनेछ ।

३७. सार्वजनिक सेवा प्रति युवाहरूको आकर्षण अभिवृद्धि गर्न नगर क्षेत्रभित्रका प्लस टु (१०+२), Diploma र स्नातक शिक्षा पुरा गरेका युवाहरूको लागि नगरपालिका कार्यालय र वडा कार्यालयहरूमा Internship कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । नगरले खुलाउने रोजगारीका अवसरहरूमा Internship गरेका बिद्यार्थीहरूलाई बिशेष प्राथमिकता दिईनेछ ।

३८. सिर्जनशील शुक्रबार (**Creativity in Good Friday Along with Book Holiday**) भन्ने अभिप्रायका साथ नगर क्षेत्रभित्रका सम्पूर्ण सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयहरूमा प्रत्येक शुक्रबार पाठ्यपुस्तक रहित सृजनात्मक कक्षा संचालन गर्न निर्देशित गरिनेछ । उक्त दिन कला, योगा, साहित्य, संगीत खेलकुद लगायतका सृजनात्मक तथा इमान्दारिता, अनुशासन, सदाचारिता सम्बन्धी व्यवहारिक शिक्षा प्रदान गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।

३९. रोल्पा नगरपालिकाका विद्यालयहरूमा (**Digital learning**) ई-लर्निङ (**E- Learning platform**) अवधारणा प्रविधिको विकास गरिनेछ ।

४०. नगर भित्र सिकाई उपलब्धी बढी भएका विद्यालयसंग सिकाई उपलब्धी कम भएका विद्यालयहरूको सम्बन्ध स्थापित गरी शिक्षक तथा विद्यार्थीहरू माझ असल अभ्यासका अनुभव आदान प्रदान गर्ने कार्य संचालन गरिनेछ । सामुदायिक सिकाई केन्द्रहरूलाई उद्यमशीलता प्रवर्द्धन केन्द्रको रुपमा विकास गरिनेछ ।

४१. समाजमा बढ्दै गएको अनुशासनहीनता, भ्रष्टाचार र व्यक्तिबादीपनलाई निरुत्साहित गरी सामुहिकता, मेलमिलाप र सहिष्णुताको भावना विकास गर्न बिद्यालय शिक्षाको आधारभूत तह देखि नै स्थानीय पाठ्यक्रम परिमार्जन गरि सदाचारिता, अनुशासन तथा इमान्दारिता सम्बन्धी पाठ्यक्रम समावेश गरी पठनपाठन गरिनेछ ।

४२. स्थानीय भाषाको संरक्षण, सम्बर्द्धन गर्न आगामी आ.व देखि स्थानीय भाषाहरू पाठ्यक्रममा समावेश गरिनेछ ।

४३. नगर क्षेत्रभित्रका खेल मैदानहरूको प्राथमिकताको आधारमा स्तरोन्नति र विकास गरिनेछ । साथै राष्ट्रपति रनिंग शिल्ड खेलकुद प्रतियोगिता र शहिद स्मृति कप लगायतका खेलकुद प्रतियोगितालाई निरन्तरता दिईनेछ ।

४४. राष्ट्रपति रनिंग शिल्ड खेलकुद प्रतियोगिता, प्रदेशस्तरीय खेलकुद र राष्ट्रिय खेलकुद प्रतियोगितामा सहभागी हुने खेलाडीहरूले कायम गरेको नगरस्तरीय खेलकुद रेकर्डलाई विधागत रुपमा सफ्टवेयरमा आधारित

अभिलेखीकरण गरिनेछ । प्रत्येक वर्ष कायम हुने नगरस्तरीय रेकर्डहरूलाई अध्यावधिक गर्दै लगिनेछ। प्रदेशस्तरीय र राष्ट्रिय खेलकुद प्रतियोगितामा अब्बल हुने खेलाडीहरूलाई नगद पुरस्कारले सम्मान गरिनेछ ।

४५. युवाहरूमा बढ्दै गएको प्रतिस्पर्धाको भावनालाई सन्तुलित गर्दै प्रतिस्पर्धा संगसंगै स्वयंसेवाको भावनालाई पनि जागृत गर्दै लगिनेछ । प्रत्येक वडाहरूमा सामाजिक कार्यमा स्वयंसेवाको भावना अनुरूपका क्रियाकलाप संचालन गर्न युवा स्वयंसेवीहरूको छनौट गरी परिचालन गरिनेछ । स्वयंसेवा मार्फत प्राप्त हुने सामाजिक पुँजी र युवाहरूको साहस, सृजनशीलता, आत्मविश्वास, अनुशासन र उद्यमशीलता जस्ता मानवीय पुँजी बीच फ्यूजन (FUSION) गरी समाज विकासमा प्रयोग गरिनेछ । राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा युवाको क्षेत्रमा उत्कृष्ट कार्य गरी रोल्पा नगरपालिकाको श्रीवृद्धि गर्ने युवा तथा युवा सम्बद्ध संस्थालाई पुरस्कृत गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

४६. किशोरी आत्मरक्षा कार्यक्रम संचालन गरिनेछ। तीव्र गतिमा बढ्दै गएको आत्महत्या न्यूनीकरण तथा लागू पदार्थको दुर्व्यसनीबाट युवालाई सुरक्षित राख्न विभिन्न विद्यालयहरूमा जनचेतनामूलक सडक नाटक प्रदर्शन लगायतका कार्यक्रमहरू विभिन्न संघ, संस्था मार्फत गरिनेछ।

४७. नगरबासीको स्वास्थ्यलाई ख्याल राख्दै नगरपालिकाको स्वास्थ्य संस्था व्यवस्थापन सूचना प्रणाली मार्फत नगर क्षेत्रभित्रका प्रमुख रोगहरूको पहिचान गरी उक्त रोगहरूबाट नगरबासीलाई सुरक्षित राख्न फरक फरक वडामा घुम्ती स्वास्थ्य शिविर संचालन गरिनेछ ।

४८. मागको आधारमा सहरी स्वास्थ्य केन्द्रहरूको विस्तार गरिनेछ, गापा **Birth Center** निर्माण कार्यलाई अगाडी बढाइने छ । स्वास्थ्य चौकीहरूमा (**Medical Waste Management System**) को व्यवस्था गरि अस्पतालजन्य फोहोरलाई वैज्ञानिक व्यवस्थापन गरिनेछ । साथै नगर स्तरीय सुलभ औषधी पसल र नगर स्तरीय स्वास्थ्य परीक्षण ल्याव स्थापना गरिनेछ । व्यवस्थित र आधुनिक खोप केन्द्र का रुपमा खोप केन्द्रहरू लाइ स्तरोन्नति गरिनेछ।

४९. लागू पदार्थ दुर्व्यसनी, साइबर अपराध, (**Cyber Crime**) लैंगिक हिंसा र बाल विवाहबाट बालवालिकामा हुने सम्भावित जोखिम न्यूनीकरण गर्न विद्यालय तथा समुदाय स्तरबाट नै सचेतना कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

५०. महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयं सेविकालाई नगर क्षेत्र सामुदायिक स्वास्थ्य सद्भावना दुतको रुपमा परिचालन गरिनेछ । महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूको सामाजिक सम्मानका लागि प्रत्येक महिना स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूको घरमा उहाँहरूको सेवा परिचय र उहाँहरूले प्रदान गर्नुहुने सेवाको सूची सहितको परिचयात्मक सेवा सूचिका तयार गरि जडान गरिनेछ । आफ्नो क्षेत्र भित्रका नगरबासीहरूलाई तौल मापन सेवा प्रदान गर्न प्रत्येक महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूलाई स्वचालित तौल मापन यन्त्र (**Digital Weighing Machine**) प्रदान गरिनेछ । साथै गर्भवती जाँचको लागि **Mobile app** को प्रयोग गरिने र प्रत्येक स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूलाई मोबाइलमा रिचार्ज कार्ड उपलब्ध गराइने छ ।

५१. खेलकुद, जनचेतना अभिवृद्धि, वातावरण संरक्षण, विपद व्यवस्थापन लगायतका क्षेत्रमा युवा परिचालनका अवसरहरू सृजना गरिनेछ ।

५२. समग्र शिक्षा क्षेत्र सुधारको महत्वपूर्ण कडीको रूपमा रहने विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई अन्तर स्थानीय तह अनुभव आदान प्रदान, शैक्षिक योजना तयारी र कार्यान्वयन लगायतका क्षेत्रमा क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।

५३. "दक्ष शिक्षक: गुणस्तरीय शिक्षा " भन्ने नाराको साथ आगामी वर्षलाई सामुदायिक विद्यालय सुधार अभियानको रूपमा सञ्चालन गरिनेछ । यो कार्यमा संघीय सरकारको सामुदायिक विद्यालय सुधार दशकका नीति, कार्यक्रम र कार्यायोजना तथा प्रदेश सरकारका शैक्षिक सुधारका कार्यक्रमसंग समन्वय तथा सहकार्य गरिनेछ ।

५४. गरीब, विपन्न, द्वन्द्वपीडित, शहिद परिवारलगायतका लक्षित समूहका बालबालिकाहरूलाई आगामी वर्षमा विद्यालय भर्ना गरी अनिवार्य आधारभूत शिक्षाको प्रत्याभूत गरिनेछ । नगरपालिकाका स्वयम्सेवक शिक्षकहरूलाई निरन्तरता दिइनेछ । समय सापेक्ष पारिश्रमिकका लागि पहल गरिनेछ ।

५५. शिक्षा क्षेत्रलाई क्रमिक रूपमा आधुनिक बनाउँदै शिक्षा क्षेत्रमा डिजिटल प्रविधिको विकास गरिनेछ । विद्यालयहरूमा सम्पर्क अधिकारी तथा सूचना अधिकारी तोकेर सूचना आदान प्रदान गर्ने व्यवस्था गरिनेछ । कार्य सम्पादन एवं सिकाई क्षमताका आधारमा नगर भित्रका शिक्षकलाई पुरस्कृत गरिनेछ । पढ्न चाहने अभिभावक विहिन अवस्थामा रहेका बालबालिकाको अभिभावकत्व नगरपालिकाले गर्नेछ ।

५६. स्थानीय तहमा नेतृत्व विकास गर्न तथा सीमान्तीकृतहरूलाई विकासको मूल प्रवाहमा ल्याउन महिला, दलित, अपाङ्ग, ज्येष्ठ नागरिक, धार्मिक समुदाय, जनजाती, बालबालिका, आदिवासी, एकल महिला लगायतका वर्ग, क्षेत्र र समुदायहरूको क्षमता विकास, आयआर्जन, सशक्तिकरण, अधिकार संरक्षणको आवश्यक व्यवस्था मिलाइने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

५७. लक्षित वर्गका कार्यक्रमहरूलाई गरिबी निवारण र रोजगार तथा स्वरोजगारमुखी बनाउन प्राथमिकता दिइनेछ, उद्यमशिलता प्रवर्द्धनमा थप जोड दिइनेछ ।

५८. बैदेशिक रोजगारीलाई सुरक्षित, मर्यादित र भरपर्दो बनाउन रोजगार सेवा केन्द्रको क्षमता विकास गरी परिचालन गरिनेछ । आन्तरिक रोजगारी प्रवर्द्धन गर्न प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमलाई व्यवस्थित गरिनेछ । सीप विकासका कार्यक्रमहरू मार्फत विपन्न तथा गरिब समुदाय लक्षित स्वरोजगार अभिवृद्धिका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ । सामी कार्यक्रमलाई आगामी आर्थिक वर्षमा पनि थप व्यवस्थापनका साथ निरन्तरता दिइनेछ ।

५९. रोल्पा नगरभित्रका विभिन्न जातजाती तथा समुदायको कला तथा संस्कृतिको संरक्षण तथा सम्बर्द्धन गरिनेछ । रोल्पा नगरपालिकाको नगर पुस्तकालयलाई थप व्यवस्थित र सुदृढ गरिनेछ ।

६०. दलित समुदायको क्षमता विकास गरि सुधार सहितको परम्परागत पेशाको लागि अनुदानमा पेशागत सामग्री वितरण गरिनेछ ।

६१. नगर शिक्षा समितिलाई क्रियाशील बनाई विद्यालयहरूको शिक्षक दरबन्दी मिलान र सरुवाको मापदण्ड तयार गरि शिक्षक दरबन्दी अनुपात समतामूलक रुपमा व्यवस्थापन गरिनेछ । साथै विद्यालयहरूलाई दिईदै आएको शैक्षिक अनुदानलाई निरन्तरता दिईनेछ ।

६२. नगर क्षेत्रभित्र संचालित गैर सरकारी संस्थाहरु संग समन्वय बैठक वसी उक्त संस्थाका कार्यक्रमहरु रोल्पा नगरपालिकाको बार्षिक विकास योजनामा समावेश गरि कार्यान्वयन गर्ने कार्यलाई जोड दिईनेछ ।

६३. खानेपानीको गुणस्तर परीक्षण गर्नको लागि नगरपालिकामा रहेको (WATER TESTING LAB) खानेपानी गुणस्तर परीक्षण प्रयोगशाला थप ब्यवस्थित वनाई संचालन गरिनेछ ।

६४. विभिन्न साझेदार संस्थाहरु संगको समन्वयमा नगर क्षेत्रभित्र फोहोर पानी प्रशोधन केन्द्र तथा दिशाजन्य लेदो व्यवस्थापन कार्यको सुरुवात गरिनेछ ।

६५. निजि क्षेत्रसंगको समन्वयमा सबै सामुदायिक विद्यालयहरूको शौचालय एक पटकको लागि नगरपालिकाद्वारा (DEEP CLEANING) डिप क्लिनिग गरिनेछ । सार्वजनिक स्थानहरूमा चौपारी, खानेपानी तथा सौचालय को क्रमिक रुपमा व्यवस्था गरिनेछ । सबै सामुदायिक विद्यालयहरूमा बालमैत्री खानेपानीको धारा जडान गरिनेछ ।

६६. नगर क्षेत्रभित्र मनाइने विभिन्न धार्मिक तथा सांस्कृतिक चाड, पर्व, जात्रा, मेला तथा उत्सवहरूको जगेर्ना गर्न आवश्यक कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ। साथै विभिन्न जातजाति, भाषा, लिङ्ग, सम्प्रदायहरूको उत्थान तथा विकासका कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ । स्थानीय कला र संस्कृतिलाई स्थानीय उत्पादनसंग जोडी स्वरोजगारी मार्फत आर्थिक उपार्जन गर्ने माध्यमको रुपमा विकास गरिनेछ ।

६७. सीमान्तकृत वर्ग, भाषिक, लैंगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको सम्मानजनक जीवनयापन तथा क्षमता विकासको लागि आवश्यक कार्यक्रमहरु तर्जुमा गरि लागु गरिनेछ ।

६८. गैर सरकारी संस्थाहरूलाई विकास साझेदारको रुपमा स्वीकार गर्दै उनीहरूलाई नगर क्षेत्र भित्रको सन्तुलित विकास र मानव विकासका क्षेत्रहरूमा व्यवस्थित परिचालन गरिनेछ ।

६९. छुवाछुत, सामाजिक कुरीति, अन्धविश्वास, लैंगिक विभेद र हिंसाका घटनाहरु न्यूनीकरणका लागि टोल विकास संस्था मार्फत सामाजिक परिचालनका कार्यहरु संचालन गरिनेछ । रोल्पा नगरपालिकाको लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी नीति र सामाजिक विभेद निवारण सम्बन्धी कार्ययोजना निर्माण गरि लागु गरिनेछ ।

७०. घरेलु हिंसा अन्त्यका लागि बहस, पैरवी तथा चेतनामूलक अभियान संचालन गरिनेछ । जसमा टोल विकास संस्था, आमा समूह, महिला समूह जस्ता सामुदायिक संस्थाहरूलाई परिचालन गरिनेछ ।

७१. "विभेद मुक्त नगर: समानतायुक्त नगर" निर्माणको लागि नगरस्तरीय रणनीति निर्माण गरि रणनीति बमोजिम उत्थान, विकास र जागरणका कार्यहरू संचालन गरिनेछ ।

७२. बढ्दो शहरीकरण संगै पानीको अभाव कम हुन नदिन खानेपानीको दीर्घकालीन रणनीति र योजना निर्माण गरिनेछ ।

७३. नगर क्षेत्रभित्रका खानेपानी तथा सरसफाई संस्थाबाट वितरित खानेपानीको प्रत्येक चौमासिकमा अनुगमन गरि गुणस्तरीय खानेपानी सेवा प्रदान गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।

७४. नगरभित्र अव्यवस्थित रूपमा फोहोर विसर्जन गर्ने, चर्पिको ढल नालामा मिसाउने तथा पानी पर्ने समयमा सेफ्टी ट्याङ्की खोलेर बजार दुर्गन्धित गर्ने कार्यलाई निरुत्साहन गर्न दण्ड जरिवानाको व्यवस्था गरिनेछ ।

अब म पूर्वाधार विकास का क्षेत्र तर्फका नीति तथा कार्यक्रम हरु प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

(ग) पूर्वाधार विकास नीति :

७५ . नगरस्तरीय आयोजनाको रूपमा १० वटै वडाहरू समेट्ने गरि बाटोको स्तरोन्नती गरिनेछ ।

७६. सामुदायिक बिद्यालयको शिक्षाको गुणस्तर सुधार गर्न पूर्व प्राथमिक कक्षा देखि नै सुधारका कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ । रोल्पा नगर क्षेत्रभित्रका भौतिक पूर्वाधारको अवस्था कमजोर भएका आधारभूत तथा माध्यमिक विद्यालयहरूको भौतिक पूर्वाधार विकासका लागि रोल्पा नगरपालिकाको प्राथमिक योजनामा समावेश गरि यो वर्ष कम्तिमा ४ वटा बिद्यालयको भौतिक पूर्वाधार निर्माण गरिनेछ । सामुदायिक क्याम्पसहरूको शैक्षिक गुणस्तर र पूर्वाधार सुधारका कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।

७७. स्थानीय स्तर देखि नै डिजेल, पेट्रोल, एल. पी. जी. ग्यासको खपत कम गरी मुलुकको चुलिंदो व्यापार घाटालाई कम गर्न तथा देशभित्र उत्पादित बिजुलीको स्थानीय खपत बढाई आत्मनिर्भर अर्थतन्त्र निर्माण गर्न नगरपालिका क्षेत्रभित्रको सडक अन्तर्गत उपयुक्त स्थानमा विद्युतीय सवारी चार्ज गर्नको लागि चार्जिङ्ग स्टेशन स्थापना गरि संचालन गरिनेछ । यसको लागि संघ तथा प्रदेशमा पहल गरिनेछ ।

७८. रोल्पा नगरपालिकाको वडा नं. ६ मा अवस्थित **डर्कवाड जलाशय आयोजनालाई** बहुउद्देश्यीय आयोजनाको रूपमा निर्माण प्रक्रिया तीब्र रूपमा अघि बढिरहेको छ । यस जलाशयलाई आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ देखि संचालनमा ल्याइने छ साथै यस योजनालाई पर्यटन प्रबर्द्धन केन्द्रको रूपमा विकास गरिनेछ ।

७९. उज्यालो रोल्पा नगरपालिकाको अभियान अन्तर्गत १० वटै वडाका प्रमुख रणनीतिक स्थानहरूमा (**Solar Street Light**) बत्ती जडान गरिनेछ। आवश्यकताका आधारमा नगरका भित्री सडकमा स्ट्रीट लाइट जडान गरिनेछ । नगर क्षेत्रभित्र रहेका बिद्युतका पुराना पोलहरू व्यवस्थापन गर्न तथा बिद्युत सम्बद्ध अन्य समस्या समाधानका लागि नेपाल विद्युत प्राधिकरण संग समन्वय गरिनेछ ।
८०. बढी दुर्घटना हुने सडकका घुम्तिहरूमा रिफ्लेक्टिभ मिरर (**Reflective Mirror**) जडान गर्न प्रदेश सरकार / संघीय सरकारसंग अनुरोध गरिनेछ ।
८१. नगरपालिकामा संचालनमा रहेको बारुण यन्त्रलाई थप व्यवस्थित रूपमा संचालन गरिनेछ । साथै **Ambulances should follow the fire brigade** भन्ने अन्तर्राष्ट्रिय मान्यतालाई कार्यान्वयन गरिनेछ ।
८२. सवारी चाप बढी हुने नगरका प्रमुख स्थानहरूमा स्मार्ट पार्किङको व्यवस्था क्रमशः कार्यान्वयन गर्दै लगिनेछ ।
८३. यात्रु सुरक्षा, ट्राफिक नियमको अनुपालना तथा सहरी सौन्दर्य अभिवृद्धि गर्ने योजना कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ ।
८४. नगरपालिकाले संचालन गर्ने कार्यक्रमहरू एकीकृत रूपमा संचालन गर्न, विभिन्न कार्यक्रमहरूमा सभाहल व्यवस्थापनमा वर्षेनी हुने खर्चलाई कटौती गर्न तथा जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको समय व्यवस्थापन गर्नको लागि नगर कार्यपालिकाको कार्यालय परिसर भित्र सुविधासम्पन्न आधुनिक सभाहलको निर्माण कार्य अगाडि बढाइरहेको साथै यस आ.व देखि नगर **City Hall** संचालनमा आउने छ ।
८५. यस रोल्पा नगरपालिकाको १० वटै वडाको स्थानहरूमा रिचार्ज पोखरीहरूको व्यवस्था गरिनेछ । एक वडा एक पोखरी संरक्षणको कार्य गरिनेछ ।
८६. नगर क्षेत्रभित्र क्रियाशील बस व्यवसायीहरूसंगको सहकार्यमा नगर भित्रको कम्तिमा एक रुट पहिचान गरि "रोल्पा नगर बस" सेवा संचालन गर्न पहल गरिनेछ ।
८७. नगर क्षेत्रभित्र संचालित सामुदायिक सिंचाई प्रणालीहरूको मर्मत, सुधार, तथा सवलिकरण गरिनेछ ।
८८. रोल्पा नगर रिड रोड निर्माण कार्यलाई प्राथमिकतामा राखी स्थानीय-प्रदेश-संघ सहकार्यमा अगाडि बढाइनेछ । यसका लागि प्रदेश र संघ सरकार संग व्यवस्थित पहल गरिनेछ ।
८९. नगरको ग्रामिण र सहरी क्षेत्रको दिगो र सन्तुलित विकासको लागि नगरपालिकाका योजनाहरूलाई सहरी विकास लक्षित योजना र ग्रामिण विकास लक्षित योजनामा विभाजन गरि निर्माण गरिनेछ ।
९०. अन्तरपालिका समन्वय र सहकार्यमा फोहोरमैला व्यवस्थापन र विपद् व्यवस्थापन, हरियाली प्रवर्धन, सडक तथा पूर्वाधार विकास, प्राकृतिक श्रोत र साधन, नदि तथा खोला नियन्त्रण, ढल तथा नाली निर्माण र अन्य

महत्वपूर्ण विषयहरूमा संघ, प्रदेश सरकार तथा बिकास साझेदारहरू संगको समन्वयमा योजनाहरू कार्यान्वयनमा ल्याइने छ ।

९१. नगर भित्रका घाटहरूमा आधुनिक शवदाह स्थल निर्माण गरिने र शवदाह स्तरोन्नती गरिनेछ ।

९२. नगरपालिकामा प्राविधिक कर्मचारीहरू आवश्यकता अनुसार करार सेवामा भर्ना गरी काममा लगाईनेछ । लोकसेवा आयोगबाट स्थायी कर्मचारी आएमा स्वतः हट्ने गरी कार्यन्वयन गरिनेछ ।

९३. ठूला तथा गौरवका आयोजना सञ्चालनमा समेत हेभि इक्युपमेन्टको प्रयोगलाई क्रमशः निरुत्साहन गरी स्थानीय रोजगारी सिर्जना हुने राष्ट्रिय नीति अवलम्बन गरिनेछ । आगामी आर्थिक वर्षबाट स्थानीय सडकहरूको कित्ता काट गर्ने कार्यको सुरुवात गरिनेछ ।

९४. नगर क्षेत्र भित्र तयार हुने सार्वजनिक भवनहरूको एकरूपताका लागि मापदण्ड विकास गरिनेछ । माडिचौरमा अगाडी बढाइएको घनाबस्ती कार्यक्रमलाई एकीकृत पूर्वाधार विकास सहित "स्मार्ट भिलेज" बनाउनका लागि प्रदेश तथा संघीय सरकार समक्ष पहल तथा सहकार्य गरिनेछ ।

९५. हालसम्म विद्युत सुविधा नपुगेका सबै गाउँ, टोल र घरमा बिजुली बत्ती पुग्ने गरी संघीय तथा प्रदेश सरकारसंग समन्वय र सहकार्य गर्ने विशेष पहल गरिनेछ। आगामी आर्थिक वर्षमा उचित नयाँ ल्याण्डफिल साईटको अध्ययन तथा अनुसन्धान गरी थप व्यवस्थित गरिनेछ ।

९६. पूर्वाधार र सेवा क्षेत्रमा भए गरेका सम्पूर्ण कामको फेरहिस्त तथा DATA अपडेट राख्ने "**Any time any information**" प्रणाली विकसित गरिने छ ।

९७. नगरभित्रको सडक कालोपत्रे /ढलान RCC गर्दा सडकका प्रारम्भिक संरचनाहरू तयार गरी मात्र कालोपत्रे वा ढलान RCC गर्ने नीतिलाई अबलम्बन गरिनेछ । पूर्वाधार निर्माण गर्दा विभिन्न निकायहरू (जस्तै: विद्युत प्राधिकरण, खानेपानी, टेलिकम आदी) बीच आपसी समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।

९८. नगर क्षेत्र भित्र सिँचाईलाई व्यवस्थित गर्न थोपा सिँचाई, पोखरी सिँचाई, पाईप सिँचाई तथा नदीको पहुँच क्षेत्रमा कुलो सिँचाईको व्यवस्था गरिनेछ । "नदी किनाराका गरा: सधै हराभरा" भन्ने नारालाई आत्मसाथ गरिनेछ ।

९९. बिग्रे भत्केका सडकको मर्मत सम्भार गर्नुका साथै कच्ची तथा ग्राभेल सडकको स्तरोन्नती गरी थप सरल, सहज र बाहे महिना मोटर चल्ने प्रत्याभूत गरिनेछ ।

१००. आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा रोल्पा नगरपालिकाको वडा नं. २ को पिपल चौतारा नजिकै सुविधा सम्पन्न प्रशासकीय भवनको निर्माण कार्य सम्पन्न गरी सेवा प्रवाहको सुरुवात गरिनेछ ।

१०१. आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा सुविधा सम्पन्न चिस्यान गृह/सित भण्डार (Cold Store) निर्माण सम्पन्न गरी सञ्चालनमा ल्याइनेछ । त्यसबाट कृषकको कृषि उत्पादनको संरक्षण तथा बजारीकरणको प्रत्याभूति गरिनेछ ।

अब म वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन का क्षेत्र तर्फका नीति तथा कार्यक्रमहरु प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

(घ) वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन नीति :

१०२. रोल्पा नगर क्षेत्रभित्र बृहदो सडक दुर्घटनालाई न्यूनीकरण गर्न तथा यात्रु सुरक्षा अभिवृद्धि गर्न ट्राफिक प्रहरीसंगको समन्वयमा जनचेतनामूलक कार्यक्रम गरिनेछ ।

१०३. नगरपालिका र अन्तर्गतका निकायहरुको निर्माणाधीन र आगामी दिनमा निर्माण हुने भवनहरुमा बालमैत्री तथा अपाङ्गमैत्री शौचालय निर्माण गरिनेछ ।

१०४. "शहिदको सम्मान, वृक्षारोपण हाम्रो अभियान " भन्ने मूल नारा सहित हरेक शहिदको नाममा एक रुख रोपिने, वन संरक्षण, सामुदायिक वनहरुको प्रवर्द्धन गरिनेछ । साथै नगरपालिकाले संचालत गर्दै आईरहेको हरियाली प्रवर्द्धन तथा नगर सरसफाई अभियानलाई थप विस्तार तथा व्यवस्थित गर्दै नगर तथा राष्ट्रिय जीवनका विभिन्न विधामा योगदान पुर्याउने महानुभावहरुलाई वृक्षारोपण कार्यमा सहभागी गराई "Greenery Rolpa Municipality " को स्थापना गरिनेछ ।

१०५. नगर क्षेत्र भित्र रहेका सम्पूर्ण नदिजन्य पदार्थहरुको उत्खनन् विस्तृत अध्ययन प्रतिवेदनको आधारमा गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।

१०६. नगर क्षेत्र भित्रको नाङ्गो डाँडा तथा भिर पाखाहरुमा टिमुर, चिउरी लगायत जडिबुटीहरुको वृक्षारोपण गरी "जडिबुटीको घर: हरित नगर" स्थापना गरिनेछ ।

१०७. कृषि वन प्रणालीलाई अगाडी बढाईनेछ । वन ऐन, २०७६ मा व्यवस्था भए अनुसार नीजि वन दर्ता तथा प्रमाणपत्र वितरण प्रकृयालाई समेत ब्यबहारमा कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ । यस कार्यको लागि वन कार्यालय संग सहाकार्य गरिनेछ ।

१०८. वन क्षेत्रलाई समृद्धिको आधारको रुपमा विकास गरी वन क्षेत्रबाट आम्दानी, रोजगारी सिर्जना र जीवनस्तर उकास्ने तथा जैविक विविधताको संरक्षण गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

१०९. नदी तथा खोलाहरुमा बिषादी तथा विष्फोटक प्रयोग गरी जलचरहरुको अस्तित्व समाप्त गर्ने गतिविधिहरुलाई पूर्ण रुपमा निस्तेज गरिनेछ ।

११०. वातावरणमैत्री स्थानीय शासन प्रारूप बमोजिम नगरपालिकाको आफ्नै वातावरणमैत्री स्थानीय शासन निर्देशिका तयार गरी प्रदेश तथा संघीय सरकारसंग समन्वयमा कार्यान्वयन प्रकृया अगाडि बढाइनेछ । टोल विकास

संस्था तथा अन्य सरोकारवालाहरु लाई वातावरणमैत्री स्थानीय शासन प्रारूपका सूचकहरु अभिमुखीकरण कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

१११. जलवायु परिवर्तनको (Climate Change) बढी जोखिममा रहेका समुदायहरुलाई अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी सचेतनामूलक कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।

११२. विपद् व्यवस्थापनको रणनीतिक योजना तयार गरी नगरस्तरीय आपतकालीन कार्य संचालन केन्द्र स्थापना गर्दै उक्त केन्द्रमा विपद् व्यवस्थापनका लागि आवश्यक सामग्रीहरुको खरिद गरी व्यवस्थापन गरिनेछ ।

११३. विपद् व्यवस्थापन कार्यमा स्वयंसेवकको रुपमा कार्य गर्न इच्छुक प्रत्येक वडाका ५/५ जना स्वयंसेवकलाई विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी आधारभूत तालिम प्रदान गरी विपद् व्यवस्थापन (Task Force) टास्क फोर्सको रुपमा परिचालन गरिनेछ । विपद् व्यवस्थापनको क्षेत्रमा खट्ने नगर प्रहरीहरुको लागि तालिम तथा यथोचित सुरक्षा उपकरणहरुको व्यवस्था गरिनेछ ।

११४. नगरपालिका क्षेत्र भित्रका खोला, नालाहरुको वैज्ञानिक व्यवस्थापन गरि वर्षायाममा हुने डुबानको समस्यालाई समाधान गर्नको लागि प्रारम्भिक कार्यको रुपमा (Drainage Network) ड्रेनेज नेटवर्क प्लान तयार गरिनेछ । अल्पकालीन रुपमा समस्याको समाधानको लागि नगर क्षेत्रभित्रका सबै खोला तथा कुलाहरु सफाई गरि पानीको सहज निकासको व्यवस्था गरिनेछ ।

११५. बालमैत्री नगरपालिकाका लागि आवश्यक कार्यक्रमहरु निरन्तर संचालन गरिनेछ । समाजमा फोहोरमैला व्यवस्थापन, वातावरण संरक्षण, सदाचार, अनुशासन, सामाजिक विभेद लगायतका बिषयहरुको बारेमा सचेतना प्रवाह गर्ने कार्यका लागि नगर तथा वडा बाल संजाल, बाल क्लबहरुलाई परिचालन गरिनेछ ।

११६. वातावरणीय सन्तुलन कायम गर्न टेवा पुर्‍याउने गरी सबै सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयलाई निःशुल्क रुपमा बिरुवा वितरण गरी वृक्षारोपण र संरक्षणको व्यवस्था मिलाइने छ ।

११७. यस रोल्पा नगरपालिकाको प्रमुख चोकहरु र अन्य रणनीतिक स्थानहरुमा तथा वडाका महत्त्वपूर्ण चोकहरुमा सिसि टिभी क्यामेरा (CCTV) जडान तथा मर्मत गरिनेछ । त्यसको नियन्त्रण कक्ष (कन्ट्रोल रुम) जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा राखिनेछ ।

अब म सुशासन तथा अन्तरसम्बन्धित क्षेत्र तर्फका नीति तथा कार्यक्रम हरु प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

(ड) सुशासन तथा अन्तरसम्बन्धित विकास नीति :

११८. कर्मचारीलाई कार्यसम्पादनका आधारमा दण्ड पुरस्कार गर्ने नीति अंगिकार गरिनेछ । उत्कृष्ट करदाता कर्मचारी तथा साझेदार निकायलाई पुरस्कृत गरिनेछ । नगरपालिकाका कर्मचारीहरूको कार्यसम्पादनलाई नतिजासंग जोड्न र प्रमुख कार्यसम्पादन सूचकमा आधारित कार्यसम्पादन नतिजाको आधारमा उनीहरूको उत्प्रेरणा र संगठनको उत्पादकत्व अभिवृद्धिको लागि कार्यसम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन प्रणाली लागु गरिनेछ । जसका लागि **3T (Task Tracking Tool) Technology** को विकास तथा कार्यान्वयन गरिनेछ ।

११९. सहउत्पादनको अवधारणा बमोजिम नागरिकलाई नगरपालिकाका बढी भन्दा बढी कार्यहरूमा सक्रिय रूपमा सहभागी गराउन तथा नगरपालिकाले प्रदान गर्ने सेवाहरू नगरबासीहरूलाई एकीकृत रूपमा प्रदान गर्न नगर कार्यपालिका परिसरमा एक **One Stop Citizen Facilitation Center** को स्थापना गरि संचालन गरिनेछ ।

१२०. नगरपालिकाको निर्माणाधीन प्रशासकीय भवन समयमै निर्माण कार्य सम्पन्न गरी आफ्नै प्रशासनिक भवनबाट सेवा प्रवाह गर्ने वातावरण मिलाइनेछ । निर्माण कार्यको लागि आवश्यक बजेटको बिनियोजन गरिनेछ ।

१२१. नगरपालिकाले कार्यान्वयन गर्ने पूँजीगत बजेटलाई लक्ष्य बमोजिम खर्च गर्न स्थानीय स्तरमा विवाद नभएका, पूर्व सम्भाव्यता अध्ययन भएका र कार्यान्वयन योग्य योजनाहरूमा मात्र बजेट बिनियोजन गरि कार्यान्वयन गरिनेछ । पूँजीगत खर्च बढाउनका लागि उक्त बजेट कार्यान्वयन सम्बद्ध जनशक्तिहरूको क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ । मासिक रूपमा पूँजीगत बजेटको खर्च अवस्थाको समीक्षा गरी योजना कार्यान्वयन चरणमा देखा पर्ने समस्याहरूलाई समाधान गर्दै लगिनेछ ।

१२२. सेवाग्राहीहरूको सहजताको लागि वडा कार्यालयहरूबाट कार्यान्वयन हुने योजनाहरूको वडा कार्यालयहरूमा नै गई योजना सम्झौता गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ ।

१२३. **(Software)** सफ्टवेयर प्रणाली मार्फत न्यायिक समितिका क्रियाकलापहरू संचालन गर्ने व्यवस्था गरिनेछ । न्यायिक समितिका उजुरी प्रशासन, मेलमिलाप, न्यायिक छलफल, मेलमिलाप केन्द्र व्यवस्थापन, उजुरी फछ्यौट, मिसिल संरक्षण लगायतका क्रियाकलापहरूलाई थप व्यवस्थित र पारदर्शी बनाईनेछ । सबै मेलमिलापकर्ताहरूलाई न्यायिक समितिको सफ्टवेयर संचालन सम्बन्धी तालिम प्रदान गरिनेछ ।

१२४. "ढिलो न्याय दिनु भनेको न्याय नदिनु सरह हो" भन्ने कथनलाई आत्मसाथ गर्दै न्यायिक समितिको अधिकार क्षेत्र भित्रका विवादहरूमा आपसी मेलमिलाप र समझदारीको माध्यमबाट समयमै विवादको समाधान गरीनेछ । न्यायिक समितिलाई थप व्यवस्थित र परिष्कृत गरिनेछ । अधिकार क्षेत्र भन्दा बाहिर रहेका विषयमा सम्बन्धित न्यायिक निकाय (अदालत) मा जान सिफारिस गरिनेछ ।

१२५. घरेलु तथा महिला हिंसामा परेका, आर्थिक अवस्था कमजोर भएका पिडितलाई न्यायिक समितिले अवस्था हेरी आर्थिक सहयोग गर्न मनासिव देखेमा नियमानुसार सोको समेत व्यवस्था गर्न सकिनेछ ।

१२६. न्यायीक समितिबाट न्याय सम्पादन तथा मेलमिलापका विषय सम्बन्धमा वडाहरुमा अभिमुखिकरण गरी नगरबासीमा सचेतना अभिवृद्धि गरिनेछ ।

१२७. तालिमप्राप्त मेलमिलाप कर्तालाई थप क्षमता विकास गरी न्याय सम्पादनलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ

१२८. "Innovative Idea with Mayor" कार्यक्रम मार्फत युवाहरुलाई Start up Business / Entrepreneurship सौँच सर्जना गर्न को लाग प्रोत्साहन प्रदान गरिने छ ।

१२९. नगर क्षेत्र भित्र संचालित संचारका माध्यमहरुको विकास तथा विस्तारको लागि सहयोग तथा पहल गरिनेछ ।

१३०. (Digital Rolpa Municipality) नगर प्रमुख नवप्रवर्तन प्रोत्साहन कार्यक्रम संचालन गरि नगर क्षेत्रभित्रका युवा तथा विद्यार्थीहरु द्वारा संचालित नवप्रवर्तनका क्रियाकलापहरुलाई सहयोग गरिनेछ । विज्ञान, सूचना तथा संचार प्रविधि, नवप्रवर्तन र आविष्कारको क्षेत्रमा यूवाहरुलाई आकर्षित तथा प्रोत्साहन गर्न राष्ट्रिय आविष्कार केन्द्र, नास्ट लगायत विभिन्न संघ संस्थाहरुसंग समन्वय गरी रोल्पा नगरपालिमा सूचना तथा विज्ञान प्रविधि आविष्कार केन्द्रको स्थापना गरिनेछ ।

१३१. प्रशासन तथा सेवा प्रवाह सुधार समिति गठन गरी नगरपालिका र नगरपालिका अन्तर्गतका वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकी, कृषि तथा पशु सेवा केन्द्रहरुको दरबन्दी ,संरचना, व्यवस्थापन परीक्षण र सेवा प्रवाह स्तरको बस्तुनिष्ठ मूल्यांकन गरि उक्त समितिको सुझाव समेतको आधारमा नगरपालिकाको प्रशासन तथा सेवा प्रवाह सुधार गरिनेछ ।

१३२. सेवा प्रवाह सुधार तथा सेवाग्राहीको सन्तुष्टिका लागि व्यवस्थापन परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, सेवाग्राही सन्तुष्टि सर्वेक्षण जस्ता बिधिको प्रयोग गरिनेछ । वडा तथा नगर कार्यपालिका कार्यालयबाट प्रवाह हुने सेवालाई अनलाइन रजिष्ट्रेशन, कम्प्युटर बिलिंग जस्ता सूचना प्रविधीको प्रयोग मार्फत नागरिकमैत्री बनाइनेछ । नगरपालिकाले सेवा प्रवाहको मापदण्ड (SOP) को निर्माण गर्नेछ ।

१३३. नगरपालिकाको सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी तथा जनमुखी बनाउन सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक परीक्षणलाई निरन्तरता दिइनेछ । संगठनलाई संगठन एवं सर्वेक्षण (O & M) गरी चुस्त र ठिक आकार (Right size) को बनाइनेछ ।

१३४. सार्वजनिक खर्चलाई उत्पादनमूलक बनाउन आन्तरिक नियन्त्रण सम्बन्धी मापदण्ड बनाई लागू गरिनेछ ।

सुशासनका आयमलाई आत्मसाथ गर्दै जनमुखी प्रशासन मार्फत सार्वजनिक सेवा प्रवाह छिटो छरितो र नागरिकमैत्री हुदै आएका छन् । नगरका निर्णय प्रक्रियाहरु थप सरल, सहज पारदर्शी बनाइने नीति अंगिकार गरिनेछ । तोकिएकै समयमा काम शुरु गरी सेवा प्रवाह गर्ने व्यवस्था मिलाउन नागरिक बडापत्रको पूर्णतया अक्षरसः पालना गरिनेछ ।

१३५. भ्रष्टाचारजन्य क्रियाकलाप प्रति शुन्य सहनशीलताको नीति अवलम्बन गर्दै भ्रष्टाचारजन्य क्रियाकलाप न्यूनीकरणका लागि नगरपालिकाका नीति तथा कानूनहरूको व्यापक प्रचार प्रसार, कार्यविधी सरलीकरण, व्यवस्थित नागरिक सहायता कक्षको स्थापना, प्रभावकारी गुनासो सुनुवाई संरचनाको व्यवस्था, हटलाइन सेवाको बैज्ञानिक व्यवस्थापन, सूचनाहरूको पारदर्शिता र जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरूको जवाफदेहिता अभिवृद्धि गरिनेछ ।
१३६. रोल्पा नगरपालिकाको सार्वजनिक सम्पत्तिको अभिलेख सार्वजनिक गर्ने र त्यसको उचित उपयोग संरक्षण तथा संवर्द्धन गर्ने नीति कार्यान्वयन गरिनेछ । सार्वगालेख सार्वजनिकमा भएको व्यवस्थालाई अंगिकार गर्दै खरिद गुरुयोजना तथा बार्षिक खरिद योजना कार्यान्वयन गरिनेछ ।
१३७. नगर प्रमुख र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, नगर प्रमुख र वडा अध्यक्ष, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत र शाखा प्रमुख तथा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत र वडा सचिव विच कार्यसम्पादन करार गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
१३८. आगामि आर्थिक वर्षमा रोल्पा नगरपालिकाको सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई समय सापेक्ष सुधार गरी अन्तर्राष्ट्रिय गुणस्तर मापदण्डको (ISO Certified) बनाउने प्रयत्न गरिनेछ ।
१३९. कृषि, पशु सेवा, स्वास्थ्य तथा पञ्जीकरणका लगायतका सेवालाई घुम्ती सेवा मार्फत सेवा प्रवाह विस्तार गरिनेछ । Door to Door, Mobile service सेवा प्रवाह नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
१४०. महालेखापरीक्षकले हालसम्म औल्याएका बेरजुलाई कम गर्ने कार्यमा जोड दिइनेछ । शून्य बेरजुको मान्यतालाई आत्मसाथ गरी सेवा प्रवाह गर्ने नीति अबलम्बन गरिनेछ ।
१४१. वित्तीय अनुशासन र सार्वजनिक जवाफदेहिता कायम गर्न र सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउनका लागि यस सम्बन्धी आवश्यक कानून, नियम, कार्यविधि, निर्देशिका र मापदण्ड तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिनेछ । यस कार्यका लागि साझेदार निकाय संग आवश्यक समन्वय गरिनेछ ।
१४२. राष्ट्रिय परिचयपत्र तथा पञ्जीकरण ऐन, २०७६ सार्वजनिक सेवामा राष्ट्रिय परिचयपत्र उपयोग गर्न सकिने व्यवस्था भए बमोजिम आर्थिक वर्ष २०८१/८२ देखि रोल्पा नगरपालिकामा **Biometric Verification** का माध्यमबाट सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्ने लाभग्राहीहरूको पहिचान गर्न १० वटै वडा कार्यालयमा **Biometric Scanner Device** को व्यवस्था गरी व्यक्तिगत घटना दर्ता तथा सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण प्रणालीलाई अझ प्रभावकारी बनाइनेछ ।
१४३. योजना कार्यान्वयनमा सहजताका लागि उपभोक्ता समिति मार्फत संचालन हुने योजनाहरूको लागत अनुमान र कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन नेपाली भाषामा तयार गर्ने कार्यको सुरुवात गरिनेछ ।
१४४. भूमि आयोग संगको समन्वयमा नगर क्षेत्रभित्रका विभिन्न वडाहरूमा भूमिहिन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी तथा अव्यवस्थित बसोबासीहरू लाई जग्गाधनी प्रमाणपूजा वितरणको कार्य भैरहेको छ । यस कार्यलाई आयोगको जिल्ला कार्यालयसंग समन्वय गरि थप द्रुत र व्यवस्थित तुल्याइनेछ ।

१४५. नगर सरसफाई तथा हरियाली प्रवर्द्धनको लागि वातावरणमैत्री स्थानीय शासन कार्यक्रम, गुट्टुखाजन्य पदार्थ वेचबिखन नियन्त्रण र फोहोरमैला बर्गीकरणको कार्यलाई कडाईका साथ कार्यान्वयन गर्दै त्यसको दिगोपना कायम राख्न टोल विकास संस्था, यूवा क्लब, आमा समूह, नगर बाल संजाल, आम संचार जगत, बिद्यालयहरु तथा महिला स्वास्थ्यस्वयं सेविकाहरुलाई प्रभावकारी परिचालन गरिनेछ ।

१४६. रोल्पा नगरपालिकाको क्षमता विकास योजनाले लक्ष्य गरे अनुरूप सरकारी तथा गैर सरकारी तालिम प्रदायक संस्थाहरूसंग समन्वय तथा साझेदारी गरि जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरुको क्षमता अभिवृद्धिका लागि विभिन्न क्षमता विकासका योजनाहरु संचालन गरिनेछ ।

१४७. रोल्पा नगरपालिकाले तयार गरेको योजना बैकमा निर्दिष्ट गरेका योजना तथा कार्यक्रमहरुमा बजेट विनियोजन गरि दीर्घकालीन प्रभाव पर्ने किसिमका योजनाहरु संचालन गरिनेछ। प्रत्येक वर्ष परियोजना बैकका प्राथमिकता प्राप्त नगर गौरव र नगर स्तरीय स्वर्णिम आयोजनाहरुको लागि अनिवार्य रुपमा बजेट विनियोजन गरिनेछ ।

१४८. वार्षिक विकास योजनालाई स्थानीयकृत दिगो विकासका लक्ष्यहरूसंग तादात्म्य हुने गरि निर्माण गरिनेछ । विकास योजनाहरुको वातावरणीय प्रभाव, गरिबी निवारण, लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण /लैंगिक उत्तरदायी परिक्षण (GESI/ GRB Audit) गरि कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।

१४९. नगरपालिकाले निर्माण गरेका सडक यातायात गुरुयोजना, जोखिम संवेदनशील भू-उपयोग योजना यसै आर्थिक बर्ष २०८१/०८२ मा निर्माण गरिनेछ ।

१५०. नगरपालिकाको एकल अधिकार क्षेत्रभित्र पर्ने अधिकारका विषयहरुको कार्यान्वयनका लागि नगरपालिकाले निर्माण गर्नुपर्ने कानूनहरु तर्जुमागरि कार्यान्वयन गरिनेछ ।

१५१. नगर सभा र नगर कार्यपालिकाका विषयगत समितिहरुको क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ । सार्वजनिक लेखा समिति गठन गरी महालेखापरीक्षकको कार्यालयबाट नगरपालिकाको नाममा कायम भएका बेरुजुहरुको संपरीक्षण तथा फछ्यौट गर्ने कार्यमा कार्यतालिका बनाई परिचालन गरिनेछ। सार्वजनिक खर्चको प्रभावकारीतामा जोड दिदै आर्थिक क्रियाकलाप संचालन गर्दा विनियोजन कुशलता, खर्चमा दक्षता र आर्थिक अनुशासनको मान्यतालाई अबलम्बन गरिनेछ ।

१५२. प्राकृतिक स्रोतहरुको संरक्षण: जलस्रोत, माटो संरक्षण, र जै वक व वधताको प्रवर्द्धन गरिनेछ ।

१५३. यस रोल्पा नगरपालिका अन्तर्गत १० वटै वडामा Mobile Network समबन्धि समस्या पूर्ण रुपमा समाधान गर्नको लागि संघीय सरकारसंग पहल गरिनेछ । सथै यस रोल्पा नगरपालिकाको विभिन्न स्थानहरुमा Free Wi-Fi Hotspot संचालनको लागि सञ्चार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालय संग समन्वय गरिनेछ ।

अब म मर्यादा पालना सम्बन्धी क्षेत्र तर्फका नीति तथा कार्यक्रम हरु प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

(च) मर्यादा पालन नीति :

१५४. नगरसभा सञ्चालन कार्यविधि, २०७४ मा उल्लेखित मर्यादा पालन सम्बन्धी उल्लेखित बिषयहरूलाई पूर्णतया पालनामा जोड दिइनेछ । जन निर्वाचित प्रतिनिधिका लागि आचार संहिता लागू गरिनेछ ।

१५५. रोल्पा नगरपालिकाको नगर कार्यपालिकाको बैठकबाट स्वीकृत विभिन्न ऐन, नियमावली, कार्यविधि, निर्देशिका तथा आचारसंहिता पूर्ण कार्यान्वयनमा जोड दिइनेछ ।

अब म अन्य क्षेत्र तर्फका नीति तथा कार्यक्रम हरु प्रस्तुत गर्न चाहन्छु

१५६. सभ्य तथा सु-संस्कृत नगरपालिका निर्माणको लागि घरेलु मदिरा, धुम्रपान, मद्यपान तथा लागुपदार्थको प्रयोगलाई नियन्त्रण गर्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ । युवा तथा किशोर अवस्थामा गलत बाटो रोज्न सक्ने कुरालाई ध्यानमा राखि किशोर किशोरीको अभिमुखिकरण गरिनेछ ।

१५७. नगरपालिका क्षेत्र भित्र रहेको पर्ती, ऐलानी तथा सार्वजनिक जग्गाहरूको अभिलेखिकरण गरी उचित संरक्षण तथा सदुपयोगको व्यवस्था गरिनेछ ।

१५८. नगर प्रहरीको क्षमता विकास गरी समग्र कानूनी तथा सामाजिक अवस्थालाई व्यवस्थित गर्न आगामी वर्षमा नगर प्रहरीलाई न्याय सम्पादन तथा उत्पादनका कार्यमा समेत जोडिनेछ ।

१५९. रोल्पा नगर क्षेत्र भित्र भएका स्थानीय सडकहरूको नामाकरण प्रकृत्यालाई अगाडी बढाइनेछ ।

१६०. यस रोल्पा नगरपालिका भित्र रहेका शहिद गेट र अन्य गेटहरूको व्यवस्थापन र रङ्ग रोगन गरी आकर्षक बनाईनेछ ।

नगरसभाका सदस्यज्यूहरू,

१. रोल्पा नगरपालिकाको स्थानीय सरकारको तर्फबाट मैले चालु आर्थिक वर्षमा प्राप्त उपलब्धिहरूलाई अझ सुदृढ बनाउँदै आर्थिक, सामाजिक र साँस्कृतिक सबै क्षेत्रको समतामूलक विकासको लागि “समृद्ध रोल्पा नगर: सुखी रोल्पा नगरबासी” को आकांक्षा पुरा गर्ने अभिलाषाका साथ आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को नीति तथा कार्यक्रम प्रस्ताव गरेको छु ।

२. आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा मुख्यगरी बाल्यअवस्थामा शिक्षा, स्वास्थ्य र पोषण, युवा अवस्थामा सीप, उद्यमशीलता र रोजगारी, जेष्ठ नागरिकलाई सम्मान र संरक्षण, महिला तथा विपन्न वर्गलाई समतामूलक अवसर सिर्जनाका कार्यक्रम केन्द्रित गरिनेछ ।

३. यो नीति तथा कार्यक्रमको सफल कार्यान्वयनबाट नगरको विकासको बलियो आधारशीला स्थापित हुनेछ । आर्थिक पारदर्शिता र सुशासनको प्रत्याभूत गरिनेछ । नगरपालिकाको स्थानीय तहको तर्फबाट प्रदान गरिने सेवाको गुणस्तर वृद्धि हुनेछ ।

४. रोल्पा नगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को यो नीति तथा कार्यक्रम प्रभावकारी कार्यान्वयन सबै क्षेत्रबाट सहयोग र योगदान हुनेछ भन्ने विश्वास लिएको छु ।

अन्त्यमा, नीति तथा कार्यक्रमको सफल र सार्थक कार्यान्वयन नगरपालिकाको एकल प्रयासले सम्भव छैन। सबै राजनीतिक दल, सामुदायिक, निजी तथा गैर सरकारी संघ संस्था, नागरिक समाज, सहकारी तथा वित्त क्षेत्र, टोल विकास संस्था, युवा क्लव, आमा समूह र सचेत आम नगरवासीहरूको निरन्तर साथ, सहयोग र समर्थनले मात्र उल्लेखित नीति तथा कार्यक्रमले देखेका समुन्नत रोल्पा नगरपालिकाको सपनाहरूलाई मुर्तरूप दिन सकिन्छ । आम सञ्चार जगतको निरन्तर खबरदारी हाम्रो लागि सर्वदा पथ प्रदर्शक रहनेछन् । समृद्ध रोल्पा नगरपालिकाको निर्माण तर्फ यस नीति तथा कार्यक्रमले नीतिगत प्रस्थान (Policy Departure) गर्न खोजेको छ । यसले समग्र रोल्पा नगरपालिकालाई नै सुनौलो युगको दिशातर्फ दोर्याउने विषयमा हामी आशावादी छौं। जनताको घरदैलोको सरकारको रूपमा विपत्तिमा नगरपालिकाले काम गर्नुपर्दछ भन्ने हेक्का हामीलाई छ सोही अनुरूप हामीले जनताका आशा र दैनानुदिन आवश्यकतालाई परीपूर्ति गर्ने गरी यो नीति तथा कार्यक्रम ल्याएका छौं । नीति तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयनमा समेत सबै सरोकारवाला पक्षहरूको साझेदारी र पहरेदारीको अपेक्षा गर्दछु ।

सुरेन्द्र थापा (घर्ती)
नगर प्रमुख
रोल्पा नगरपालिका, रोल्पा